

Фінанси, банківська справа та страхування

УДК 368:658.15

Брюховецька Ірина Олександрівна

кандидат економічних наук,

доцент кафедри фінансів, банківської та страхової справи

ПрАТ «ВНЗ Міжрегіональна Академія управління персоналом»

Briukhovetska Iryna

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of Finance, Banking, and Insurance

Educational and Scientific Institute of Management, Economics and Business

Interregional Academy of Personnel Management

ORCID: 0000-0002-1469-1485

РОЛЬ АУДИТУ В СИСТЕМІ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

THE ROLE OF AUDIT IN THE INTERNAL CONTROL SYSTEM OF AN INSURANCE COMPANY

Анотація. Вступ. У сучасних умовах трансформації фінансового сектору та зростання регуляторних вимог питання підвищення якості внутрішнього контролю у страховій компанії набуває особливої актуальності. Діяльність страховиків супроводжується значним рівнем ризиків — фінансових, операційних, комплаєнс-ризиків, а також ризиків шахрайства, що зумовлює потребу у створенні ефективних механізмів їх виявлення та мінімізації. Одним із ключових інструментів забезпечення надійності та прозорості внутрішніх процесів є внутрішній аудит, який виконує функції незалежної оцінки, моніторингу та консалтингу у сфері корпоративного управління. В умовах посилення контролю з боку Національного банку України, впровадження міжнародних стандартів

фінансової звітності та зростання вимог до операційної стійкості страховиків, внутрішній аудит стає не лише механізмом перевірки, а й важливим елементом системи стратегічного управління ризиками. Модель трьох ліній захисту, рекомендована Інститутом внутрішніх аудиторів (ІА), надає концептуальну основу для організації контрольного середовища, де внутрішній аудит відіграє роль незалежного елемента, що оцінює ефективність процесів контролю та управління ризиками. Разом із тим, у практиці українських страхових компаній існують проблеми формалізованого підходу до внутрішнього аудиту, недостатньої інтегрованості його результатів у процеси прийняття управлінських рішень та обмеженої аналітичної взаємодії з іншими контрольними підрозділами. Це актуалізує потребу в поглибленому аналізі ролі внутрішнього аудиту як складової системи внутрішнього контролю, його функціонального навантаження та впливу на ефективність роботи страхової компанії. Таким чином, дослідження ролі внутрішнього аудиту у страховій компанії є важливим як з теоретичної, так і з практичної точки зору, оскільки дозволяє окреслити напрями підвищення прозорості, підзвітності та управлінської відповідальності в умовах динамічного розвитку страхового ринку.

Мета. Метою дослідження є визначення ролі внутрішнього аудиту в системі внутрішнього контролю страхової компанії, з урахуванням його функціонального призначення в моделі трьох ліній захисту, а також оцінка його впливу на ефективність управлінських рішень, прозорість діяльності та управління ризиками.

Матеріали і методи. Матеріальною основою дослідження стали наукові публікації українських і зарубіжних авторів, нормативно-правові акти Національного банку України, міжнародні стандарти внутрішнього аудиту, а також аналітичні звіти професійних організацій, зокрема ЕСІА

та РwC. Крім того, у роботі використано публічну звітність українських та міжнародних страхових компаній, що дозволило простежити практичну реалізацію принципів внутрішнього контролю та аудиту. Зазначені матеріали забезпечили основу для всебічного вивчення ролі внутрішнього аудиту в системі контролю страхової компанії. Методологічну базу дослідження сформовано на поєднанні кількох наукових підходів. Аналітичний метод застосовано для опрацювання теоретичних джерел і визначення ключових аспектів організації внутрішнього аудиту. Порівняльний аналіз дав змогу зіставити підходи до побудови системи контролю у вітчизняних та міжнародних страхових компаніях і виявити спільні тенденції та відмінності. Структурно-логічний метод використовувався для визначення місця внутрішнього аудиту в моделі трьох ліній захисту та розкриття взаємозв'язків між елементами системи контролю. Системний підхід забезпечив розгляд внутрішнього аудиту як складової ширшої системи корпоративного управління й управління ризиками. Узагальнення отриманих результатів дозволило сформулювати висновки щодо практичної ролі внутрішнього аудиту у зміцненні прозорості, підзвітності та ефективності діяльності страхової компанії.

Результати. Результати проведеного дослідження дозволяють встановити, що внутрішній аудит посідає центральне місце у системі внутрішнього контролю страхової компанії та виконує функції, які значно виходять за межі формальних перевірок. Аналіз моделі трьох ліній захисту засвідчує, що саме внутрішній аудит, будучи третьою лінією, забезпечує незалежну оцінку ефективності роботи операційних підрозділів та служб ризик-менеджменту, сприяючи своєчасному виявленню недоліків та потенційних ризиків. У ході дослідження підтверджено, що структурне розмежування функцій контролю між трьома лініями формує чітку

систему відповідальності та забезпечує прозорість процесів управління ризиками.

Застосування моделі трьох ліній захисту на практиці дає змогу страховим компаніям значно підвищити якість прийняття управлінських рішень. Результати аналізу показують, що внутрішній аудит виконує роль незалежного посередника між керівництвом і підрозділами першої та другої ліній, надаючи об'єктивну інформацію про реальний стан контрольних процедур, рівень їх виконання та відповідність внутрішнім і зовнішнім вимогам. Завдяки цьому керівні органи страхової компанії отримують можливість ухвалювати рішення на основі достовірних даних, що мінімізує ймовірність помилкових чи ризикованих управлінських кроків.

Аналіз практичних прикладів, зокрема даних ЄСПА, досліджень на страховому ринку Іраку та українських нормативних документів, показав, що якісно організований внутрішній аудит сприяє зниженню ризиків, пов'язаних з аутсорсингом, підвищує ефективність операційної діяльності, позитивно впливає на рівень відповідності нормативно-правовим вимогам, а також зміцнює взаємодію між компанією та регулятором. Особливого значення набуває здатність аудиту виявляти приховані та недооцінені ризики, які не були враховані першою та другою лініями захисту, що підкреслює системну важливість функції незалежного контролю.

Дослідження публічної звітності провідних страхових компаній засвідчило поступове впровадження принципів прозорості та відповідальності у корпоративному управлінні. Компанії, які регулярно оприлюднюють аудиторські звіти та інформацію про систему контролю, демонструють вищий рівень підзвітності та довіри з боку стейкхолдерів. Зокрема, аналіз звітності PZU Україна, Colonnade Insurance, СК «Країна» та Allianz SE підтвердив, що аудиторські процедури інтегровані в процеси прийняття рішень на рівні наглядових рад, що підсилює стратегічну роль

внутрішнього аудиту та сприяє підвищенню операційної стійкості компанії.

Узагальнюючи отримані результати, можна стверджувати, що внутрішній аудит у страховій компанії виступає не лише засобом контролю, а й вагомим елементом системи корпоративного управління, здатним забезпечити довгострокову стійкість, конкурентоспроможність та ефективне управління ризиками. Його інтеграція у стратегічні процеси організації сприяє формуванню високих стандартів прозорості, підзвітності та відповідальності, які є ключовими умовами функціонування сучасного страхового бізнесу.

Перспективи. Перспективи подальших досліджень пов'язані з аналізом впливу цифровізації на діяльність внутрішнього аудиту, зокрема впровадження автоматизованих систем контролю, технологій аналізу даних та безперервного моніторингу. Важливим напрямом є також оцінка ефективності моделі трьох ліній захисту в українських страхових компаніях та дослідження взаємодії між внутрішнім аудитом, ризик-менеджментом і комплаєнсом в умовах оновлених регуляторних вимог. Доцільним є подальше вивчення ролі організаційної культури й етичних стандартів у формуванні дієвої системи внутрішнього контролю, а також аналіз ризиків, пов'язаних з аутсорсингом ключових процесів. Узагальнено, перспективи досліджень полягають у розробці практичних підходів до підвищення ефективності та стратегічної значущості внутрішнього аудиту в страховій компанії.

Ключові слова: внутрішній аудит, внутрішній контроль, страхова компанія, три лінії захисту, управління ризиками, комплаєнс.

Summary. *Introduction.* In the current context of financial sector transformation and increasing regulatory requirements, the issue of improving the quality of internal control in an insurance company is becoming particularly

relevant. The activities of insurers are accompanied by a significant level of risks — financial, operational, compliance-related, as well as fraud risks — which necessitates the creation of effective mechanisms for their identification and mitigation. One of the key tools for ensuring the reliability and transparency of internal processes is internal audit, which performs the functions of independent evaluation, monitoring, and consulting in the field of corporate governance. Under conditions of strengthened oversight by the National Bank of Ukraine, the implementation of international financial reporting standards, and growing requirements for insurers' operational resilience, internal audit becomes not only a control mechanism but also an important element of the risk management system. The Three Lines of Defense model, recommended by the Institute of Internal Auditors (IIA), provides a conceptual basis for organizing the control environment, where internal audit plays the role of an independent element evaluating the effectiveness of control and risk management processes. At the same time, in the practice of Ukrainian insurance companies, there are issues related to the formalized approach to internal audit, insufficient integration of its results into managerial decision-making, and limited analytical interaction with other control functions. This highlights the need for a deeper analysis of the role of internal audit as a component of the internal control system, its functional load, and its influence on the efficiency of the insurance company. Thus, the study of the role of internal audit in an insurance company is important both theoretically and practically, as it allows identifying ways to enhance transparency, accountability, and managerial responsibility in a dynamically developing insurance market.

Purpose. The purpose of the study is to determine the role of internal audit within the internal control system of an insurance company, considering its functional purpose within the Three Lines of Defense model, as well as to assess its impact on the effectiveness of managerial decisions, operational transparency, and risk management.

Materials and Methods. The material base of the study comprises scientific publications by Ukrainian and foreign authors, regulatory acts of the National Bank of Ukraine, international internal audit standards, and analytical reports of professional organizations such as ECIIA and PwC. In addition, the research uses public reporting of Ukrainian and international insurance companies, which made it possible to trace the practical implementation of internal control and audit principles. These materials provided the foundation for a comprehensive examination of the role of internal audit in the control system of an insurance company. The methodological basis of the study is built on a combination of several scientific approaches. The analytical method was used for reviewing theoretical sources and identifying key aspects of internal audit organization. Comparative analysis made it possible to contrast control systems in domestic and international insurance companies and identify common trends and differences. The structural-logical method was applied to determine the place of internal audit in the Three Lines of Defense model and reveal the interconnections between elements of the control system. The systemic approach ensured the consideration of internal audit as part of the broader system of corporate governance and risk management. Generalization of the obtained results allowed forming conclusions about the practical role of internal audit in strengthening transparency, accountability, and operational efficiency of the insurance company.

Results. The findings of the study show that internal audit occupies a central position in the internal control system of an insurance company and performs functions that go far beyond formal inspections. Analysis of the Three Lines of Defense model indicates that internal audit, as the third line, provides an independent assessment of the effectiveness of operational units and risk management functions, contributing to timely identification of deficiencies and potential risks. The study confirms that the structural distribution of control functions among the three lines forms a clear system of responsibility and ensures

transparency in risk management processes. The application of the Three Lines of Defense model in practice enables insurance companies to significantly improve the quality of decision-making. The results indicate that internal audit acts as an independent intermediary between management and the first and second lines, providing objective information about the real state of control procedures, their level of implementation, and compliance with internal and external requirements. This allows governing bodies of insurance companies to make decisions based on reliable data, minimizing the likelihood of erroneous or risky managerial actions.

Analysis of practical examples — including ECIIA data, research on the Iraqi insurance market, and Ukrainian regulatory documents — demonstrated that a well-organized internal audit helps reduce outsourcing-related risks, improves operational efficiency, enhances compliance, and strengthens interaction between the company and the regulator. The ability of internal audit to identify hidden and underestimated risks not detected by the first and second lines underscores its systemic importance as an independent control function.

The study of public reporting by leading insurance companies showed a gradual implementation of transparency and accountability principles in corporate governance. Companies that regularly publish audit reports and information on control systems demonstrate a higher level of stakeholder trust. Notably, analysis of reports by PZU Ukraine, Colonnade Insurance, Insurance Company "KRAINA", and Allianz SE confirmed that audit procedures are integrated into decision-making processes at the supervisory board level, strengthening the strategic role of internal audit and enhancing operational resilience.

In summary, internal audit in an insurance company functions not only as a control mechanism but also as an essential component of corporate governance capable of ensuring long-term stability, competitiveness, and effective risk management. Its integration into the organization's strategic processes

contributes to high standards of transparency, accountability, and responsibility, which are key conditions for the functioning of modern insurance business.

Prospects. Future research prospects are related to analyzing the impact of digitalization on internal audit activities, particularly the implementation of automated control systems, data analytics technologies, and continuous monitoring. An important direction is the evaluation of the effectiveness of the Three Lines of Defense model in Ukrainian insurance companies and further exploration of the interaction among internal audit, risk management, and compliance under updated regulatory requirements. It is also advisable to deepen studies of the role of organizational culture and ethical standards in forming an effective internal control system, as well as analyzing the risks associated with outsourcing key processes. Overall, the prospects for future research lie in developing practical approaches to enhancing the effectiveness and strategic significance of internal audit in an insurance company.

Key words: *internal audit, internal control, insurance company, three lines of defense, risk management, compliance*

Постановка проблеми. У сучасних умовах функціонування страхового ринку, що характеризується високим рівнем конкуренції, динамічним розвитком регуляторного середовища та зростанням ризиків, особливої актуальності набуває питання побудови ефективної системи внутрішнього контролю в страховій компанії. Однією з ключових складових такої системи є внутрішній аудит, який виконує функцію незалежної оцінки надійності управлінських процесів, дотримання нормативних вимог і адекватності управління ризиками. Незважаючи на загальне визнання важливості внутрішнього аудиту, на практиці його роль часто зводиться до формального виконання перевірок або постаудиторського реагування. Це знижує ефективність системи внутрішнього контролю в цілому, не дозволяє своєчасно виявляти критичні

ризиками та не забезпечує керівництву повноцінної інформаційної підтримки для прийняття стратегічних рішень. Таким чином, актуальною науково-прикладною проблемою є визначення реальної ролі внутрішнього аудиту в побудові ефективної системи внутрішнього контролю страхової компанії, з урахуванням його місця в моделі трьох ліній захисту, взаємодії з іншими контрольними функціями та впливу на прийняття управлінських рішень.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематика внутрішнього аудиту в системі корпоративного управління активно розглядається як у вітчизняній, так і в зарубіжній науковій літературі. Багато дослідників звертають увагу на стратегічну роль внутрішнього аудиту в контексті управління ризиками та забезпечення надійності фінансової звітності. Зокрема, у роботах С. Б. Беляєва, Т. Є. Лещенка, І. В. Мниха та О. А. Петренка визначено, що внутрішній аудит є не лише засобом контролю, а й інструментом запобігання кризовим ситуаціям [1 - 3].

У міжнародній науковій практиці значну увагу приділяють моделі трьох ліній захисту, яка була розроблена Інститутом внутрішніх аудиторів (The Institute of Internal Auditors, ІІА). В дослідженнях таких авторів, як А. Chambers, L. Spraakman та R. Moeller акцентується на незалежній позиції внутрішнього аудиту як ключового елемента системи внутрішнього контролю, здатного об'єктивно оцінювати діяльність інших ліній захисту [4; 5].

Окремі дослідження (зокрема, ЕСПА та PwC) фокусуються на впливі внутрішнього аудиту на підвищення прозорості бізнес-процесів, зменшення рівня шахрайства, а також ефективну взаємодію з органами нагляду [6; 7]. Водночас, у вітчизняних умовах залишаються відкритими питання практичного впровадження моделі трьох ліній, формалізації ролі внутрішнього аудиту в страховому секторі та наявності прозорої звітності щодо його діяльності.

Таким чином, незважаючи на наявні теоретичні напрацювання, постає необхідність подальшого вивчення функціонального навантаження внутрішнього аудиту в контексті страхових компаній України, із врахуванням сучасних викликів та регуляторних вимог.

Мета. Метою дослідження є визначення ролі внутрішнього аудиту в системі внутрішнього контролю страхової компанії, з урахуванням його функціонального призначення в моделі трьох ліній захисту, а також оцінка його впливу на ефективність управлінських рішень, прозорість діяльності та управління ризиками.

Матеріали і методи. Матеріальною основою дослідження стали наукові публікації українських і зарубіжних авторів, нормативно-правові акти Національного банку України, міжнародні стандарти внутрішнього аудиту, а також аналітичні звіти професійних організацій, зокрема ЕСПА та РwC. Крім того, у роботі використано публічну звітність українських та міжнародних страхових компаній, що дозволило простежити практичну реалізацію принципів внутрішнього контролю та аудиту. Зазначені матеріали забезпечили основу для всебічного вивчення ролі внутрішнього аудиту в системі контролю страхової компанії. Методологічну базу дослідження сформовано на поєднанні кількох наукових підходів. Аналітичний метод застосовано для опрацювання теоретичних джерел і визначення ключових аспектів організації внутрішнього аудиту. Порівняльний аналіз дав змогу зіставити підходи до побудови системи контролю у вітчизняних та міжнародних страхових компаніях і виявити спільні тенденції та відмінності. Структурно-логічний метод використовувався для визначення місця внутрішнього аудиту в моделі трьох ліній захисту та розкриття взаємозв'язків між елементами системи контролю. Системний підхід забезпечив розгляд внутрішнього аудиту як складової ширшої системи корпоративного управління й управління ризиками. Узагальнення отриманих результатів дозволило сформулювати

висновки щодо практичної ролі внутрішнього аудиту у зміцненні прозорості, підзвітності та ефективності діяльності страхової компанії.

Виклад основного матеріалу дослідження. У страховій компанії система внутрішнього контролю базується на моделі трьох ліній захисту, яка є визнаним міжнародним стандартом ефективного управління ризиками та контролем. Ця модель забезпечує чіткий розподіл відповідальності між різними підрозділами компанії та дозволяє досягти прозорості в системі контролю. Перша лінія захисту — це операційні підрозділи, які щоденно виконують основні функції компанії: укладення страхових договорів, обслуговування клієнтів, врегулювання збитків, ведення обліку тощо. Працівники цієї лінії безпосередньо застосовують контрольні процедури в рамках своїх функціональних обов'язків. Вони відповідають за дотримання внутрішніх політик і процедур, забезпечують правильність та повноту документації, а також виявляють та запобігають помилкам або порушенням на початковому етапі.

Друга лінія захисту включає підрозділи контролю та управління ризиками, які здійснюють моніторинг дотримання нормативних вимог, внутрішніх регламентів і оцінюють ризики, пов'язані з діяльністю компанії. До неї належать: служба управління ризиками, комплаєнс-підрозділ, внутрішній контроль фінансової звітності та інші функції підтримки. Ці підрозділи не втручаються в операційну діяльність напрямку, але забезпечують методологічну та аналітичну підтримку першої лінії та формують політики управління ризиками.

Нарешті, третя лінія захисту — це внутрішній аудит, який є незалежним від операційної діяльності та підзвітним наглядовій раді або ревізійній комісії. Основна функція внутрішнього аудиту полягає в незалежній оцінці ефективності роботи першої та другої ліній, а також всієї системи внутрішнього контролю в цілому. Аудитори перевіряють, наскільки ефективно функціонують процеси контролю, виявляють слабкі

місця, готують рекомендації для вдосконалення процесів і сприяють зниженню ризиків. Завдяки своїй незалежності та об'єктивності, внутрішній аудит є важливою ланкою корпоративного управління. На Рис.1 показано місце аудиту в системі внутрішнього контролю страхової компанії.

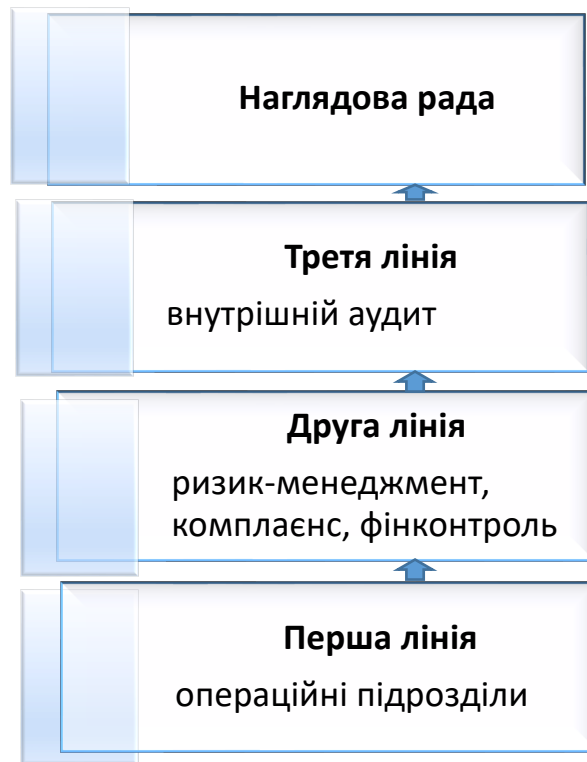

Рис. 1. Місце аудиту в системі внутрішнього контролю страхової компанії

Джерело: авторська розробка

Отже, внутрішній аудит займає незалежну та об'єктивну позицію у системі внутрішнього контролю, виконуючи критично важливу функцію — оцінку ефективності та надійності першої і другої ліній захисту. Його особлива роль охоплює кілька напрямів, які ми згрупували у Таблиці 1.

Таблиця 1

**Основні напрями діяльності внутрішнього аудиту в системі
внутрішнього контролю страхової компанії**

Напрямок	Сутність
Оцінка ефективності контролів	Аудит перевіряє, наскільки дієво функціонують контрольні процедури в операційних підрозділах (1-ша лінія) та службах ризик-менеджменту й комплаєнсу (2-га лінія). Визначає, чи дійсно контролю мінімізують ризики, чи лише формально існують на папері.
Виявлення слабких місць і ризиків	Аудитори аналізують системи й процеси, щоб виявити потенційні вразливості, які можуть призвести до фінансових втрат, помилок, шахрайства або недотримання регуляторних вимог.
Незалежна оцінка управління ризиками	Оскільки підрозділ внутрішнього аудиту не бере участі у поточній діяльності, він має змогу дати неупереджену оцінку того, як компанія управляє ризиками, включно з фінансовими, страховими, операційними та регуляторними.
Контроль за дотриманням законодавства і стандартів	Аудит перевіряє, чи дотримується компанія внутрішніх політик, норм Національного банку України (як регулятора страховиків), міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), а також стандартів корпоративного управління.
Посилення довіри	Наявність незалежного і професійного внутрішнього аудиту підвищує довіру інвесторів, партнерів, клієнтів та регуляторів до компанії, демонструючи її відповідальність, прозорість і контрольованість.
Формування рекомендацій і вплив на рішення	На основі перевірок аудит формує рекомендації для покращення системи контролю, автоматизації процесів, оптимізації процедур. Висновки внутрішнього аудиту впливають на стратегічні рішення, що приймаються наглядовою радою або керівництвом

Джерело: складено автором на основі даних [8]

Таким чином, внутрішній аудит виконує ключову роль у забезпеченні ефективності та надійності всієї системи внутрішнього контролю страхової

компанії. Як третя лінія захисту, він виступає не лише як механізм контролю, а як інструмент стратегічного управління ризиками та удосконалення процесів. Його незалежний статус дозволяє об'єктивно оцінювати якість управлінських рішень, ефективність політик, надійність процедур, а також відповідність нормативно-правовим вимогам.

Вважаємо, що забезпечення належної роботи третьої лінії захисту є критично важливим, оскільки саме вона: надає керівництву компанії обґрунтовану інформацію для прийняття рішень; допомагає ідентифікувати ризики, які не були виявлені або недооцінені на попередніх рівнях контролю; виступає гарантом прозорості, підзвітності й відповідальності компанії перед клієнтами, акціонерами та регулятором. Це можна прослідкувати на прикладах з досліджень (Табл.2).

Таблиця 2

**Результати досліджень щодо ролі внутрішнього аудиту в діяльності
страхової компанії**

Дослідження	Висновки з дослідження
ЕСПА (Європейський комітет внутрішніх аудиторів), дослідження на страховику	У дослідженні ЕСПА наголошується, що функція внутрішнього аудиту має критичну роль у контролі за аутсорсингом — тобто аудит забезпечує, щоб передані третім сторонам процеси (наприклад, обслуговування, фінанси, ІТ) залишались під контролем. Це дає керівництву впевненість, що передані на аутсорсинг елементи не створюють неприйнятні ризики
Дослідження The Impact of Internal Audit on the Quality of Insurance Performance (на страховиках Іраку)	Автори встановили статистично значущу позитивну кореляцію між якістю роботи внутрішнього аудиту (її складовими: лідерство, стратегія, оцінка ризиків) та загальною якістю страхової діяльності — тобто, де аудиторська функція була сильна, страховики мали кращі результати по сервісу, відповідності, управлінню.
Дослідження «Положення про внутрішній аудит» страхових компаній, що діють на страховому ринку України	У документах чітко зазначено, що внутрішній аудит має право та обов'язок проводити перевірки, готувати звіти,

	рекомендації, і що результати представлені перед наглядовою радою. Це забезпечує незалежність, регулярність та офіційний канал комунікації з керівництвом.
--	--

Джерело: складено автором на основі даних [9, с. 1 - 15]

Як показано в Таблиці 2, результати досліджень підтверджують важливість функції внутрішнього аудиту як ключового елементу третьої лінії захисту у страховій компанії. Зокрема, аудит забезпечує не лише контроль за виконанням процедур, а й виконує стратегічну роль — допомагає керівництву приймати обґрунтовані рішення на основі глибокої аналітики та незалежної оцінки процесів. Дослідження ЕСПА демонструє, що внутрішній аудит дозволяє зберігати контроль над процесами, переданими на аутсорсинг, що особливо важливо в умовах розподіленої операційної діяльності. Крім того, результати досліджень на ринку страхування (наприклад, в Іраку) свідчать про прямий зв'язок між якістю аудиторської функції та загальним рівнем ефективності роботи страховика. Це вказує на системний вплив внутрішнього аудиту на якість сервісу, відповідність регуляторним вимогам і управління ризиками. Також приклад українських страхових компаній демонструє формалізований підхід до організації внутрішнього аудиту, з чітко визначеною підзвітністю наглядовій раді. Така структура гарантує неупередженість, регулярність аудиту та надає керівництву компанії достовірну інформацію для управлінських рішень. Отже, внутрішній аудит справді виступає гарантом прозорості, підзвітності та сталого розвитку страхової компанії.

З метою підтвердження практичної реалізації функцій аудиту, викладених у дослідженнях, доцільно звернутися до публічної звітності конкретних страхових компаній. Це дозволяє оцінити, як принципи прозорості, підзвітності та наявності аудиторських процедур втілюються у реальній діяльності суб'єктів ринку. У Таблиці 3 наведено приклади

компаній, які публікують інформацію про систему внутрішнього або зовнішнього контролю, що опосередковано демонструє важливість третьої лінії захисту в корпоративному управлінні.

Таблиця 3

**Приклади реалізації функції аудиту та прозорості у звітності
страхових компаній**

Компанія / Звіт	Відомості стосовно аудиту / контролю / прозорості
PZU Україна — річний звіт емітента 2023 року	Є публічний звіт, який затверджено рішенням загальних зборів акціонерів. Це свідчить, що компанія дотримується практик звітності та, ймовірно, має внутрішні / зовнішні процедури контролю.
Colonnade Insurance Ukraine — аудиторський звіт фінзвітності	У звіті зазначено, що проведено аудит фінансової звітності відповідно до законодавства. Це — ознака, що зовнішній аудит існує як мінімальний елемент контролю.
СК «КРАЇНА» — аудиторський звіт 2022 року	Аудиторська фірма підтверджує, що звітність відображає достовірно фінансовий стан компанії, згідно з обліковими стандартами.
Allianz SE (група) — річний звіт 2024	Стратегічна рада (Supervisory Board) розглядає результати роботи, зокрема звіти аудиту та контролю, обговорює ризики, капіталізацію, сценарії ризиків, стійкість — що свідчить про роль аудиту/контролю у прийнятті управлінських рішень.

Джерело: складено автором на основі даних [10-13]

Як свідчать дані Таблиці 3, навіть на рівні відкритих джерел спостерігається тенденція до формалізації та зміцнення систем внутрішнього та зовнішнього контролю в страхових компаніях. Хоча у більшості випадків мова йде про зовнішній аудит фінансової звітності, вже сама наявність публічних аудиторських звітів, участі наглядових рад та окремих підрозділів контролю свідчить про визнання важливості прозорості й відповідальності в управлінні. Особливо варто підкреслити роль таких структур, як наглядові ради або стратегічні ради (наприклад, у звіті Allianz SE), які розглядають звіти аудиту як основу для прийняття рішень. Це демонструє, що контрольні функції, включаючи внутрішній аудит, не лише формальні, а реально інтегровані у процес корпоративного

управління. Отже, публічні приклади підтверджують практичну реалізацію ключових функцій третьої лінії захисту – обґрунтованої звітності, управління ризиками та стратегічної підтримки керівництва, що ще раз засвідчує значущість внутрішнього аудиту для стійкого розвитку страхової компанії.

Висновки. Внутрішній аудит є невід’ємною складовою ефективною системи внутрішнього контролю страхової компанії, що забезпечує прозорість, управління ризиками та відповідність регуляторним вимогам. Як третя лінія захисту, внутрішній аудит виконує не лише контрольну, а й аналітичну та консультативну функції, сприяючи підвищенню якості управлінських рішень.

Проведений аналіз свідчить, що за умов дотримання принципів незалежності та об’єктивності, внутрішній аудит здатен виявляти приховані або недооцінені ризики, оцінювати ефективність діяльності перших двох ліній захисту та сприяти зниженню ймовірності фінансових та операційних втрат. Практичні приклади з діяльності українських і міжнародних страховиків демонструють, що інтеграція внутрішнього аудиту в загальну систему управління сприяє підвищенню довіри з боку клієнтів, партнерів та регуляторів. Водночас, необхідною умовою ефективності внутрішнього аудиту є не лише його формальне існування, а й системна реалізація його повноважень, прозорість результатів перевірок та їх врахування на рівні стратегічного управління. Таким чином, внутрішній аудит виступає не лише засобом контролю, а й фактором сталого розвитку страхової компанії в умовах мінливого середовища.

Література

1. Беляєв С. Б. Внутрішній аудит як складова системи антикризового управління. Київ: Університет банківської справи, 2019.

2. Лещенко Т. Є. Організація і методика внутрішнього аудиту в умовах змін регуляторного середовища. Харків: Фінанси і кредит, 2020.
3. Мних І. В., Петренко О. А. Контроль та аудит у страхових організаціях. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2020.
4. Chambers A. D. New Standards for the Internal Audit Function. Wiley, 2014.
5. Moeller R. R. Brink's Modern Internal Auditing: A Common Body of Knowledge. 8th ed. Wiley, 2016.
6. ECIIA. Internal Audit in Insurance: European Best Practices. 2020. URL: <https://www.eciia.eu/> (дата звернення: 01.12.2025).
7. PwC. The Future of Internal Audit in Financial Services. 2021. URL: <https://www.pwc.com/> (дата звернення: 01.12.2025).
8. Institute of Internal Auditors (IIA). The IIA's Three Lines Model: An Update of the Three Lines of Defense. 2020. URL: <https://www.theiia.org/> (дата звернення: 02.12.2025).
9. The Impact of Internal Audit on the Quality of Insurance Performance. *Journal of Risk and Financial Management*. 2022. vol. 15, no. 3. P. 1–15. DOI: 10.3390/jrfm15030101
10. PZU Україна. Річний звіт емітента цінних паперів за 2023 рік. 2024. URL: <https://www.pzu.com.ua/> (дата звернення: 01.12.2025).
11. Colonnade Insurance S.A. Аудиторський висновок до фінансової звітності за 2023 рік. 2024. URL: <https://colonnade.com.ua/> (дата звернення: 01.12.2025).
12. Страхова компанія «Країна». Аудиторський звіт за 2022 рік. 2023. URL: <https://krayina.com/> (дата звернення: 02.12.2025).
13. Allianz SE. Annual Report 2024. 2024. URL: <https://www.allianz.com/> (дата звернення: 01.12.2025).

References

1. Bieliaiev, S. B. (2019). *Vnutrishnii audyt yak skladova systemy antykrizovoho upravlinnia* [Internal audit as a component of crisis management]. University of Banking.
2. Leshchenko, T. Ye. (2020). *Orhanizatsiia i metodyka vnutrishnoho audytu v umovakh zmin rehuliatornoho seredovyshcha* [Organization and methodology of internal audit under regulatory changes]. Finance and Credit.
3. Mnykh, I. V., & Petrenko, O. A. (2020). *Kontrol ta audyt u strakhovykh orhanizatsiiakh* [Control and audit in insurance organizations]. Ivan Franko National University of Lviv.
4. Chambers, A. D. (2014). *New standards for the internal audit function*. Wiley.
5. Moeller, R. R. (2016). *Brink's modern internal auditing: A common body of knowledge* (8th ed.). Wiley.
6. European Confederation of Institutes of Internal Auditing (ECIIA). (2020). *Internal audit in insurance: European best practices*. <https://www.eciia.eu/>
7. PwC. (2021). *The future of internal audit in financial services*. <https://www.pwc.com/>
8. Institute of Internal Auditors. (2020). *The IIA's three lines model: An update of the three lines of defense*. <https://www.theiia.org/>
9. The impact of internal audit on the quality of insurance performance. (2022). *Journal of Risk and Financial Management*, 15(3), 1–15. <https://doi.org/10.3390/jrfm15030101>
10. PZU Ukraine. (2024). *Richnyi zvit emitenta tsinnykh paperiv za 2023 rik* [Annual report of the securities issuer for 2023]. <https://www.pzu.com.ua/>

11. Colonnade Insurance S.A. (2024). *Audytorskyi vysnovok do finansovoi zvitnosti za 2023 rik* [Audit opinion on financial statements for 2023]. <https://colonnade.com.ua/>
12. Strakhova kompaniia "Kraina". (2023). *Audytorskyi zvit za 2022 rik* [Audit report for 2022]. <https://krayina.com/>
13. Allianz SE. (2024). *Annual report 2024*. <https://www.allianz.com/>